

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 693 Din 30.09.2020

Dosar nr: 8A/2020 conexat cu dosar nr. 264/2020, 265/2020, 272/2020, 275/2020, 284/2020, 347/2020

Autosesizare nr: 2305/16.04.2020 conexată cu petiția nr. 2293/15.04.2020, 2299/16.04.2020, 2366/22.04.2020, 2373/23.04.2020, 2425/27.04.2020, 3719/22.06.2020

Petent: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), , ,

Reclamat:

Obiect: reclamatul a publicat un mesaj cu un conținut posibil discriminatoriu pe pagina de Facebook, cu referire la religia ortodoxă

I. Numele, domiciliul și sediul părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, sector 1, București.
2. cu domiciliul în
3. cu domiciliul
4. , adresă de e-mail
5. , adresă de e-mail
6. , adresă de e-mail
7. , adresă de e-mail:

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părții reclamate

8. cu domiciliul

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

9. CNCD se autosesizează cu privire la afirmațiile reclamatului postate pe pagina de Facebook: „Eu de azi ma dezic oficial de Organizația BOR. Am fost botezat ortodox. Nu sunt ateu, sunt un om spiritual. Dar toată chestia asta numita BOR este doar o organizatie criminală, retrograda, retardata, corupta. Și ortodoxia ca rit creștin a devenit un coșmar rusofon criminal. Care ne ține in afara civilizației. Și nu are NICI o legătura cu Biblia și cu credința. NICI UNA. E un ISIS. O sectă demonică. Așa ca de azi oameni buni - EU NU O SA MAI CALC NICIODATĂ IN VREO BISERICA ORTODOXA. Oricine isi face nunta botez etc acolo - eu nu o să vin. Și nu voi mai interacționa vreodată cu vreun angajat al acestei organizații. Punct.”

III. Citarea părților

10. În temeiul art. 20 alin(4) din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura legală de citare a părților.

11. Prin adresa nr. 2337/21.04.2020 a fost citată partea reclamată, iar prin adresele nr. 2293/08.07.2020, 2299/11.06.2020, 3457/11.06.2020, 2659/08.06.2020 au fost citați petenții.

12. Partea reclamată a depus punct de vedere.

13. Procedură legal îndeplinită.

IV. Susținerea părților

Susținerea petentului

14. Biserica Ortodoxă Română, în contextul pandemiei de COVID-19, a încheiat un protocol cu privire la desfășurarea sărbătorilor pascale cu Ministerul Afacerilor Interne.

15. În acest context, partea reclamată a postat următorul mesaj pe pagina personală de Facebook: „*Eu de azi ma dezic oficial de Organizația BOR. Am fost botezat ortodox. Nu sunt ateu, sunt un om spiritual. Dar toată chestia asta numita BOR este doar o organizație criminală, retrogradă, retardată, coruptă. Și ortodoxia ca rit creștin a devenit un coșmar rusofon criminal. Care ne ține în afara civilizației. Și nu are NICI o legătură cu Biblia și cu credința. NICI UNA. E un ISIS. O sectă demonică. Așa ca de azi oameni buni - EU NU O SA MAI CALC NICIODATĂ IN VREO BISERICA ORTODOXA. Oricine isi face nunta botez etc acolo - eu nu o să vin. Și nu voi mai interacționa vreodată cu vreun angajat al acestei organizații. Punct.*”

Susținerea părții reclamate

16. Reclamatul susține că nu poate face referire la autosesizarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, pentru că nu o consideră suficient de argumentată.

IV. Motivele de fapt și de drept

17. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra afirmațiilor pe care partea reclamată le-a postat pe pagina personală de Facebook, cu referire la BOR.

18. În soluționarea prezentei sesizări constatăm că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

19. Colegiul director reține că este mai mult decât evident că fapta a fost săvârșită în public, astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, mesajul text a fost postat pe pagina personală de Facebook a părții reclamate.

21. Prin Decizia nr. 4546 din data de 27 noiembrie 2016, ICCJ a statuat că pagina de socializare Facebook este „spațiu public”, în sensul că mesajele postate sunt considerate a fi transmise în public.

22. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării, raportat la aprecierile părții reclamate, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și în consecință se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei sancțiuni contravenționale proporționale cu scopul urmărit.

23. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- să urmărească un scop legitim
- să fie necesară într-o societate democratică și
- să fie proporțională cu scopul urmărit (Corneliu Bârsan, Convenția europeană a drepturilor omului, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

24. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art.

15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborat cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

25. Raportat la scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cultelor din România, inclusiv a persoanelor care aparțin religiei ortodoxe.

Ingerința să urmărească un scop legitim

26. Raportat la scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor membrilor cultelor din România, inclusiv a persoanelor care aparțin religiei ortodoxe.

27. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, textul, obiect al prezentei petiții, trebuie să întrunească următoarele elemente:

-un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură,

-ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de convingerile acestora, potrivit art. 2 alin.(1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

28. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

29. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”. În acest demers Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

30. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

31. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi Handyside c. Regatul Unit par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

32. În scopul de a determina dacă substraturile textului postat de către partea reclamată pe pagina de socializare Facebook, obiect al prezentei sesizări constituie instigare la ură, Colegiul urmând a examina: obiectivul urmărit de reclamat, conținutul declarațiilor, contextul în care au avut loc, rolul în societate al persoanelor, autorul afirmației.

Obiectivul urmărit de către reclamat

33. Obiectivul urmărit de către reclamat este important:

- a dorit să informeze publicul cu privire la un subiect, informație de interes public?
- a avut intenția de a discrimina persoanele aparținând religiei ortodoxe? Sau
- a urmărit doar emiterea unui punct de vedere despre Biserica Ortodoxă Română, ca entitate, fără a realiza conotațiile reale ale textului?

34. Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) definește ca fiind discriminare orice faptă care are „ca scop sau efect” încălcarea unui drept prevăzut de lege, deci include atât intenția, cât și culpa ca forme ale vinovăției.

35. Prevederile articolului 15 din O.G. nr.137/2000 sancționează două categorii de fapte și anume:

- propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională (teza I) și apoi
- comportamentul care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia(teza II).

36. Distincția între cele două categorii de fapte este fundamentală, fiind de subliniat că:

- dacă propaganda naționalist-șovină ori instigarea la ură rasială sau națională presupune intenția, cea de a doua categorie de fapte prohibite de articolul sus citat nu presupune demonstrarea intenției autorului, concluzie ce rezultă explicit din formularea textului normativ-comportamentul care are ca scop sau vizează(...)

37. Distincția din art. 15 din O.G. 137/2000, califică drept neîntemeiată apărarea părții reclamate, conform căreia nu a urmărit nicidecum să creeze o atmosferă degradantă sau umilitoare față de persoanele de religie ortodoxă, ci a fost un mesaj care ar face referire la conducerea Bisericii Ortodoxe Române (BOR) fapta sancționată de teza a doua din art.15 al OG nr. 137/2000 nu presupune că autorul acesteia a urmărit producerea consecințelor arătate, fiind suficient ca mesajul în sine să fie susceptibil de a conduce la atare rezultat. Or, mesajul în speță are potențialul pericolului de instigare la ură ori de comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare la adresa persoanelor aparținând religiei ortodoxe, deoarece afirmațiile au fost asimilate ca fiind unele discriminatorii, nu doar la adresa membrilor Bisericii Ortodoxe Române (BOR) ci și la adresa credincioșilor care aparțin religiei ortodoxe.

36. De aceea, lipsa efectului negativ al afirmației sancționate este irelevantă, subliniind Colegiul director că incriminarea faptei prevăzute de art.15 din O.G. nr.137/2000 are „în vedere potențialul pericolului generat de propaganda naționalist șovină, instigarea la ură rasială sau națională ori de comportamentul care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, ceea ce face inutilă dovedirea unei urmări efective a conduitei incriminate. Este de observat că dispozițiile O.G. nr.137/2000 disting explicit situațiile în care urmarea efectivă a comportamentului discriminatoriu are valențe juridice, exemplificative fiind prevederile art. 2 alin. (1) care sancționează tratamentul diferențiat dacă a avut ca scop afectarea exercițiului sau lipsirea de substanță a drepturilor și libertăților protejate în condiții de egalitate sau, dimpotrivă, nu a avut acest scop dar efectul tratamentului constă tocmai în afectarea exercițiului sau în lipsirea de substanță a drepturilor și libertăților protejate; dispozițiile art. 2 alin.(3), alin. (4), alin. (5); art. 6-11, respectiv art. 14 din Ordonanță instituie contravenții de rezultat.”

37. Contravenția sancționată de art.15 teza II din O.G. nr.137/2000 „nu este una de rezultat, ci una de pericol, astfel că pentru a fi consumată nu este necesară producerea efectivă și procedural vorbind, dovada rezultatului vătămător, fiind evident că omisiunea legiuitorului de a condiționa caracterul contravențional al unei asemenea fapte de o urmare efectivă este

firească, dat fiind caracterul, în primul rând preventiv, al legislației în materia combaterii discriminării pe criterii de rasă sau origine etnică.

38. Foarte probabil că o eventuală reglementare sub condiția rezultatului, în cazul anterior analizat, ar conduce la o reacție tardivă a autorității de resort și mai mult decât probabil, insuficientă.

Conținutul declarațiilor și contextul în care a fost emis mesajul

39. Partea reclamată, a postat pe pagina sa de socializare – Facebook, următorul mesaj text: „*Eu de azi ma dezic oficial de Organizația BOR. Am fost botezat ortodox. Nu sunt ateu, sunt un om spiritual. Dar toată chestia asta numita BOR este doar o organizatie criminală, retrograda, retardata, corupta. Și ortodoxia ca rit creștin a devenit un coșmar rusofon criminal. Care ne tine in afara civilizației. Și nu are NICI o legătura cu Biblia și cu credința. NICI UNA. E un ISIS. O sectă demonică. Așa ca de azi oameni buni - EU NU O SA MAI CALC NICIODATĂ IN VREO BISERICA ORTODOXA. Oricine isi face nunta botez etc acolo - eu nu o să vin. Și nu voi mai interacționa vreodată cu vreun angajat al acestei organizații. Punct.*”

40. Mesajul a fost publicat în contextul în care, Biserica Ortodoxă Română a încheiat un protocol cu Ministerul Afacerilor Interne, cu privire la desfășurarea sărbătorilor pascale, în contextul pandemiei de COVID-19 .

41. Colegiul director constată comportamentul intimidant, ostil și degradant al mesajului, ce rezultă din următoarele considerente:

- mesajul promovează folosirea unor comparații de natură discriminatorie, de o gravitate accentuată „(...) e un ISIS, o sectă demonică”, cu un impact puternic în societate. Suntem în prezența unei atitudini:

- ostile, degradante sau negative față de un grup,
 - care se fundamentează pe comparația cu alte organizații care au semănat teroare de-a lungul timpului, cu referire la organizația teroristă ISIS. De asemenea compararea Bisericii Ortodoxe Române cu „o sectă demonică” este asimilată ca fiind un mesaj ofensator.
- un mesaj, un comportament este considerat discriminatoriu atunci când:
- e bazat pe o gândire care neagă egalitatea dintre religii, sau
 - are efectul de a submina egalitatea.

42. Mesajul, obiect al plângerii este discriminatoriu, întrucât conține atât comparații cât și afirmații care fac referire atât la Biserica Ortodoxă Română cât și la credincioșii ortodocși. Afirmații ce sunt de natura a aduce atingere practicanților aparținând acestei religii.

43. Gravitatea mesajului rezultă din caracterizarea Bisericii Ortodoxe Române ca fiind „o organizație criminală, retrograda, retardata, corupta”, „Și ortodoxia ca rit creștin a devenit un coșmar rusofon criminal”. Apartenența religioasă a unei persoane are o amprentă deosebită asupra identității persoanei cât și asupra percepției oamenilor din jur. Legislația Uniunii Europene a inclus apartenența religioasă ca fiind unul dintre cele mai importante criterii protejate împotriva discriminării.

44. A califica atât BOR cât și creștinii ortodocși „o organizație criminală, retrograda, retardata, corupta”, „Și ortodoxia ca rit creștin a devenit un coșmar rusofon criminal” este o batjocură, nu un punct de vedere pertinent, sau perfect argumentat care se fundamentează pe aspecte relevante ce pot fi dovedite sau sunt de notorietate în spațiul public.

45. Mesajul este explicit discriminatoriu: a compara ortodoxia cu o organizația teroristă ISIS sau cu o organizație criminală, un coșmar rusofon reprezintă o grava atingere asupra persoanelor care aparțin religiei ortodoxe, atingând demnitatea prin impactul social pe care îl creează. Conținutul mesajului creează o atmosferă ostilă degradantă și umilitoare la adresa practicanților ortodocși potrivit art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000.

46. Întrebarea firească ar fi dacă această asociere era necesară în contextul numeroaselor

tensiuni care au fost create în urma măsurilor luate instituirii stării de urgență. Astfel, **Colegiul nu poate decât să constate faptul că în prezenta cauză s-a depășit limita libertății de exprimare.**

Modul în care au fost făcute afirmațiile

47. Colegiul director urmează a analiza modul în care au fost făcute afirmațiile respective. Afirmațiile au fost făcute pe pagina de Facebook a părții reclamate.

Rolul în societate a persoanelor, autori ai afirmațiilor

48. Partea reclamată în calitatea sa de formator de opinie, consilierul unui cunoscut partid politic, o persoană extrem de influentă pe rețelele de socializare, de-a lungul carierei sale a studiat în străinătate, a fost fondatorul McKinsey & Comp în România. Ori, în acest context dar și raportat la pregătirea părții reclamate, este de natură îndoielnică faptul că nu ar fi cunoscut gravitatea afirmațiilor cât și impactul social.

49. Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, rolul, poziția autorului declarației supusă controlului este determinantă.

50. Având în vedere conținutul, contextul, obiectivul urmărit de reclamat, rolul în societate a persoanei, autor al afirmațiilor, Colegiul director constată că se justifică necesitatea ingerinței statului în libertatea de exprimare. Prin urmare, Colegiul director constată că în speță nu se poate admite invocarea libertății de exprimare, în sensul în care fapta s-ar încadra în limitele acesteia.

51. Colegiul director urmează să aplice reclamatului sancțiunea cu amendă contravențională în valoare de 5 000 lei, pe care o consideră efectivă, disuasivă și proporțională cu pericolul social al faptei săvârșite de partea reclamată – art. 26 alin. (1) din O.G. 137/2000.

52. La stabilirea cuantumului sancțiunii amenzii contravenționale, Colegiul director are în vedere următoarele:

- circumstanțe agravante: conținutul mesajului, calitatea, poziția socială a părții reclamate, răspândirea publică a mesajului, cât și impactul.

53. Cuantumul amenzii având în vedere că O.G. 137/2000 la art. 26 prevede:

„ (1) *Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate*”, a fost orientat spre minim ținându-se cont de anumite circumstanțe atenuante, mai exact, faptul că partea reclamată a șters fotografia, iar ulterior și-a cerut scuzele printr-o postare pe Facebook.

Opinia concurentă exprimată de Haller István – Membru în Colegiul Director

54. Colegiul director constată că reclamatul a postat pe pagina de Facebook următorul text: „*Eu de azi mă dezic oficial de Organizația BOR. Am fost botezat ortodox. Nu sunt ateu, sunt un om spiritual. Dar toată chestia asta numită BOR este doar o organizație criminală, retrogradă, retardată, coruptă. Și ortodoxia ca rit creștin a devenit un coșmar rusofon criminal. Care ne ține în afara civilizației. Și nu are NICI o legătura cu Biblia și cu credința. NICI UNA. E un ISIS. O sectă demonică. Așa că de azi oameni buni — EU NU ÎI SĂ MAI CALC NICIODATĂ ÎN VREO BISERICĂ ORTODOXĂ. Oricine își face nuntă, botez etc. acolo — eu nu o să vin. Și nu voi mai interacționa vreodată cu vreun angajat al acestei organizații. Punct.*”

55. Mesajul a fost postat în urma semnării între Ministerul Afacerilor Interne și Biserica Ortodoxă Română a **Acordului privind stabilirea unor măsuri cu ocazia sărbătorilor pascale în anul 2020**. Reclamatul a considerat că în condițiile pandemiei măsurile propuse vor avea efecte

tragice. Față de acest acord, având ca reclamat Ministerul Afacerilor Interne, CNCD s-a pronunțat, constatând efectele lui discriminatorii. În urma protestelor din societate, acordul a fost modificat.

56. Trebuie specificat și faptul că mesajul se referă la Organizația BOR, care include și enoriașii, nu la instituția BOR. În analiza cauzei trebuie ținut cont de faptul că, deși conform legislației României se realizează o separație dintre stat și biserică, instituțiile statului ar trebui să fie echidistante față de toate cultele recunoscute de stat, în fapt, BOR se implică inclusiv în activitatea legislativă, indicând parlamentarilor să voteze conform dogmaticii bisericii, iar instituțiile statului tratează în mod preferențial BOR. Realizarea efectivă a separației dintre stat și biserică nu este doar o cerință a statului modern, dar și o necesitate pentru biserică. Doar astfel se poate evita ca în situațiile în care cetățenii sunt revoltați împotriva unor măsuri luate de autoritățile statului această revoltă să nu se manifeste și împotriva bisericii. Istoria ne arată extrem de clar unde se ajunge dacă cetățenii nu fac disocierea dintre stat și biserică. Cu ocazia Revoluției Franceze zeci de mii de biserici au fost distruse (din centrul Parisului din 18 biserici au rămas doar 2), peste 4000 de parohii fiind desființate. Acest efect s-a produs și în momentul în care o autoritate a statului (MAI) a încheiat un protocol nelegitim cu BOR: reclamatul și-a vărsat furia împotriva bisericii.

57. O.G. nr. 137/2000, la art. 2 alin. 1 prevede: *„Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”*.

58. Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

59. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (art. 1 alin. 3 al **O.G. nr. 137/2000**: *„exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile”*).

60. Prin nediferențiere judecătorii Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) înțeleg în primul rând tratamentul egal al persoanelor care se află în situație similară sau analoagă: *„art. 14 protejează persoanele plasate în situație similară” (Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, §32) sau „analoagă” (Van der Mussel împotriva Belgiei, 23 noiembrie 1983, §46) ori „relevant similară” (Fredin împotriva Suediei, 18 februarie 1991, §60), ulterior fiind utilizată sintagma „analoagă ori relevant similară” (Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit, 30 iulie 1998, §75).*

61. Colegiul director constată că, din punctul de vedere al dreptului la demnitate, persoanele sunt în situație comparabilă cu alte persoane indiferent de apartenența lor religioasă. Astfel afirmațiile care formează obiectul petiției reprezintă diferențiere.

62. Fapta de discriminare este determinată de existența unui criteriu, iar între acest criteriu și faptele imputate reclamatului trebuie să existe un raport de cauzalitate.

63. În mod evident afirmațiile analizate fac referiri exprese la organizația BOR, astfel criteriul este cel al apartenenței religioase.

64. Privind restrângerea drepturilor persoanelor din comunitatea maghiară, Colegiul director constată incidența art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, care prevede: *„Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament*

manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

65. Comportamentul manifestat în public de a afirma că „BOR este doar o organizație criminală, retrogradă, retardată, coruptă”, „ortodoxia ca rit creștin a devenit un coșmar rusofon criminal”, „e un ISIS”, „o sectă demonică” este de natură să instige la ură și să creeze o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare față de enoriașii cultului ortodox.

66. Astfel expresiile analizate reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate, care a avut ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

67. Având în vedere natura cauzei, Colegiul director analizează limitele libertății de exprimare.

68. În prealabil trebuie arătat faptul că în cursul istoriei au fost formulate critici dure la adresa unor biserici. Voltaire, spre exemplu, și-a manifestat opinia extrem de dură față de biserica catolică, inclusiv prin îndemnul cu care și-a terminat unele scrisuri: „Écrasez l'infâme!” („Striviți infamul!”). În mod evident modul în care Voltaire a criticat biserica nu poate fi cenzurat într-o societate democratică contemporană. Astfel, analiza necesită un grad ridicat de atenție.

69. **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale** (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare: „Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.” Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „comportă îndatoriri și responsabilități”. Totodată art. 17 al **Convenției** interzice abuzul de drept: „Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”

70. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - ☒ accesibilitatea;
 - ☒ precizitatea;
 - ☒ previzibilitatea normei;
 - legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de Convenție (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
 - necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

71. În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminator, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

72. Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale** promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protecție a dreptului la demnitate prin art. 15 al **Ordonanței de guvern nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare**, republicată, accesibilă (prin publicarea în **Monitorul Oficial al României**), cu sancțiuni evidente.

73. Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

74. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indifferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, offensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care offensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);

d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 50);

e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (ex. **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 63);

f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă

să fie proporțională cu legitimitatea invocată (ex. **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40);

g) art. 17 al Convenției previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (ex. **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979);

h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (ex. **WITZSCH împotriva GERMANIEI**, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);

i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al Convenției (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35);

j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (ex. **NORWOOD împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004);

k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (ex. **HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49);

l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (ex. **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporționată cu scopul legitim urmărit (ex. **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49);

m) Convenția nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (ex. **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42);

n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un

examen mai temeinic din partea CEDO (ex. **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42);

o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (ex. **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53);

p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi — într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale — informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (ex. **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41-42);

q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);

r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (ex. **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31);

s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (ex. **CUMPĂNĂ și MAZĂRE împotriva ROMÂNIEI**, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, § 115);

t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (ex. **AHMED și alții împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, § 56).

75. În luarea deciziei s-a ținut cont și de art. 30 al **Consituției României** care asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți:

„(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

76. Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: *„Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa*

măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”

77. Aplicând principiile CEDO, constatăm următoarele:

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (pct. 28., lit. c) — tema despre care a discutat reclamatul, un acord dintre o autoritate de stat și o biserică care poate avea efecte tragice asupra populației, a fost unul de interes public, însă modul în care reclamatul a tratat subiectul a ofensat în mod gratuit, astfel nu a contribuit la o dezbatere publică care să ducă la un progres al relațiilor umane;
- îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict (pct. 28., lit. e) — Colegiul director constată că biserica ortodoxă este cult majoritar, tratat în mod preferențial de autorități, însă afirmațiile reclamatului într-o perioadă de pandemie, extrem de sensibilă, pot genera conflicte, nu neapărat împotriva ortodoxiei, cât mai mult, printr-un efect de recul, față de persoanele care nu împărtășesc cu fidelitate dogmatica ortodoxă;
- toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii care promovează ura bazată pe intoleranță (pct. 28., lit. f) — afirmațiile analizate promovează ura bazată pe intoleranță;
- se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă (pct. 28., lit. k) — în societatea din România există o nevoie publică urgentă de a nu permite discursul de ură, de niciun fel, nici împotriva minorităților, dar nici împotriva majorității, întrucât reprezintă o sursă de conflicte.

78. Din aceste considerente Colegiul director apreciază că afirmațiile analizate nu sunt protejate de prevederile art. 10 din **Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale**.

33. Art. 26 alin. 1 din **O.G. nr. 137/2000** prevede: „*Contravențiunile prevăzute la art. 2 alin. (2), (4), (5) și (7), art. 6-9, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, 13, 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.*”

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Constatărea existenței unui tratament diferențiat, discriminatoriu, pe criteriul apartenenței religioase, conform art. 2 alin.(1) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;
2. Sancționarea părții reclamate - , cu domiciliul în București, cu amendă contravențională în valoare de 5 000 lei, potrivit art. 2 alin.(1) și art. 26 alin.(1) din O.G. Nr. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare;
3. O copie a hotărârii se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Amenda se va achita la Administrația Județeană a Finanțelor Publice Sector 1, cu sediul în Șoseaua București-Ploiești 9-13, București 013682 conform **Ordonanței nr. 2 din 12 iulie 2001 privind regimul juridic al contravențiilor**. Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar) în termen de 15 de zile din momentul în care constituie de drept titlu executoriu, conform art. 20 alin (10) al **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată.

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ**.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 30.09.2020 au fost: ASZTALOS CSABA FERENC – Membru, DIACONU ADRIAN – Membru, GRAMA HORIA – Membru, HALLER ISTVÁN – Membru , – Membru, JURA CRISTIAN – Membru, LAZAR MARIA- Membru, MOȚA MARIA – Membru , OLTEANU CĂTĂLINA – Membru(online), POPA CLAUDIA SORINA – Membru

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din 24.03.2020.

**ASZTALOS Csaba Ferenc
Membru Colegiul Director,
Președinte C.N.C.D.**

Data redactării: 21.12.2020

Redactată și motivată: ACF/AA

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu